

Lukas Patrick Olma*

DETAIL FAKE – OSZUKUJĄCY DETAL – OSZUSTWO NA DETALU

DETAIL FAKE – THE DEFRAUD DETAIL – THE FRAUD ON THE DETAIL

Detal, to szczególnie budujący całość elewacji. Ale detal znaczy także więcej: jest sposobem wyrażania myśli, podkreślania wiary (symbole wiary takie jak krzyż albo półksiężyc również są detalami), zapowiedzią funkcji wewnętrznej albo tylko zwykłym słowem. Detal to suma różnych elementów, które zapewniają konkretne rozwiązanie problemu.

Słowa kluczowe: estetyka, funkcjonalizm, komunikacja

The detail, a particular in the totality. But the detail is so much more than that, it is a mode of expression, is it a religious faith (a cross or crescent), a foretaste of the interior function or a simple word. The detail is the addition of different elements, that have a specified solution for a specified problem.

Keywords: aesthetics, functionalism, communications

Fasada budynku jest wypełniona detalami, które nadają jej wygląd. Rozważając detal poprzez porównania rzygaczy z historycznych katedr z rzygaczami współczesnych domów jednorodzinnych, różnica pomiędzy nimi staje się oczywista. Wygląd detali na przestrzeni lat rozwinął się w nieznacznym sposób, zwłaszcza ich funkcjonalność, dlatego elewacja budynku zmieniła charakter. Detal, jak np. rzygacz z katedry Notre Dame de Paris albo Ulmer Muenster rozwinął się. Pełne artystycznego wyrazu, przystrojone rzygacze straciły znaczenie i dzisiaj utożsamia je mała rurka z kapinosem, która wystaje z otworu w fasadzie. Nieważne czy kapinos jest przedstawiany w formie

historycznej czy nowoczesnej, jego funkcja jest nadal taka sama. Przyczyną jego rozwoju jest zmiana postrzegania estetyki. Można powiedzieć, że rozwój piękna następuje w dojrzałości społeczeństwa [1].

Estetyka przedstawia we właściwych ramach konkretną cechę jednego przedmiotu lub jednej osoby. Określa co jest ładne, co jest sztywne. Nasze postrzeganie piękna jest pozostałością z dawnych czasów, w których estetyka była naturalnym gwarantem wyboru najbardziej odpowiedniego partnera. Szerokie biodra symbolizowały piękno, zdrowie, rozmnażania – oznaczały płodność kobiety, szerokie ramiona symbolizowały siłę mężczyzny i jego

* Olma Lukas Patrick, mgr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Architektonicznego.

zdolność do obrony i wyżywienia rodziny. Estetykę budynku można porównać z estetyką ludzkiej twarzy. W przedstawionym przypadku to czaszka jest podstawowym podparciem i jest równoważna ze statycznym szkieletem konstrukcyjnym w budynku. Laik (bez medycznej, anatomicznej lub architektonicznej fachowej, zawodowej wiedzy) nie jest w stanie rozpoznać tej estetycznej zależności w pierwszym czy w drugim przykładzie. Ludzka twarz jest ze swoimi wyraźnymi cechami (oczy, nos, usta, itd...) i ze swoimi indywidualnymi znakami (blizny, zmarszczki, piegry, itd...) tak samo jak fasada budynku pełna detali. Te detale mogą być w szczegółach piękne albo brzydkie, jednak to co nam się podoba, to ich wspólna kompozycja, zestawienie ich razem.

Less is more – mniej znaczy więcej. Co to dokładnie znaczy? Analizując różne osiemnastowieczne maszyny parowe (Thomas Newcomen, 1712 / James Watt, 1769) albo silniki z zapłonem iskrowym (Nicolaus Otto, 1876) można zauważyć dużo różnych detali (paski, koła, węże, śruby, podpory, itd...). Wszystkie te detale spełniają pewną funkcję, nawet ustawienie i pozycja tłoków są tak zorganizowane żeby zwiększyć współczynnik sprawności, dzięki czemu te maszyny wydają nam się estetyczne. Zdanie Miesa van der Rohe nie powinno wiązać się z minimalizmem, bardziej powinno się ten aforyzm przyporządkować funkcjonalności budynku. Detal to uosobienie funkcjonalności obiektu. Przedstawia prawdę o jego funkcji. W przypadku dzieł inżynierskich, każdy element konstrukcji jest niezastąpiony. Całość jest optymalna dla bezbłędnego działania wszystkich elementów. Każda rynnna, każdy pion kanalizacyjny, każde okno, każdy gzyms; każdy z tych detali ma konkretną funkcję i ich całość czyni estetykę fasady, ponieważ „Motor Otto“ też nie jest równą, gładką kostką.

Detal i design starogreckich kolumn jest już przeszłością, jak również estetyka historycznych rzygaczy

dzisiaj liczy się przede wszystkim funkcjonalność, czyste linie funkcjonalnego świata, który jest kierowany przez technikę i technologię. Jak będzie się rozwijać architektura w przyszłości a razem z nią detal? Kiedy budynek zaczyna być budynkiem? Czym jest fasada dla budynku? To funkcja daje budynkowi uprawnienia, by nazwać go budynkiem. Budynek bez funkcji jest tylko martwą ruiną. Architektura jest gwarancją działania konkretnej funkcji i detal nie powinien być zależny od fizycznych granic architektury tylko powinien wspierać tę funkcję.

Archigram manifestował opuszczanie znanych nam granic masywnych ścian i powrót do natury. Propagował symbiozę człowieka z naturą – „Symbiose zwischen Menschen und Natur” [2].

W katalogu z roku 1994 archigram przedstawia w artykule „die unsichtbare universität / niewidoczny uniwersytet“ przyszłość uniwersytetu i opisuje tę typologię nie jako typowy budynek tylko uniwersytet jako sztuczną sieć wiedzy, która może powstać w każdym miejscu niezależnie od budynku [3].

„Ich betrachtete einige Fotos von Arbeiten Richard Longs – gemähte Zeichen auf großen Grasflächen – und sie sahen wie Architektur aus, obwohl man mir vorher gesagt hatte, dass sie als Kunstwerke gelesen werden sollten. Mich interessierte, warum sie Werke der Architektur zu sein schienen“ [4].

(„Przyglądałem się zdjęciom prac Richarda Longa – wykoszone znaki na dużych powierzchniach trawnika – wyglądały jak architektura, chociaż powiedziano mi, że trzeba je odczytać jako dzieła sztuki. Zainteresowało mnie, dlaczego te dzieła wydały mi się architekturą.”)

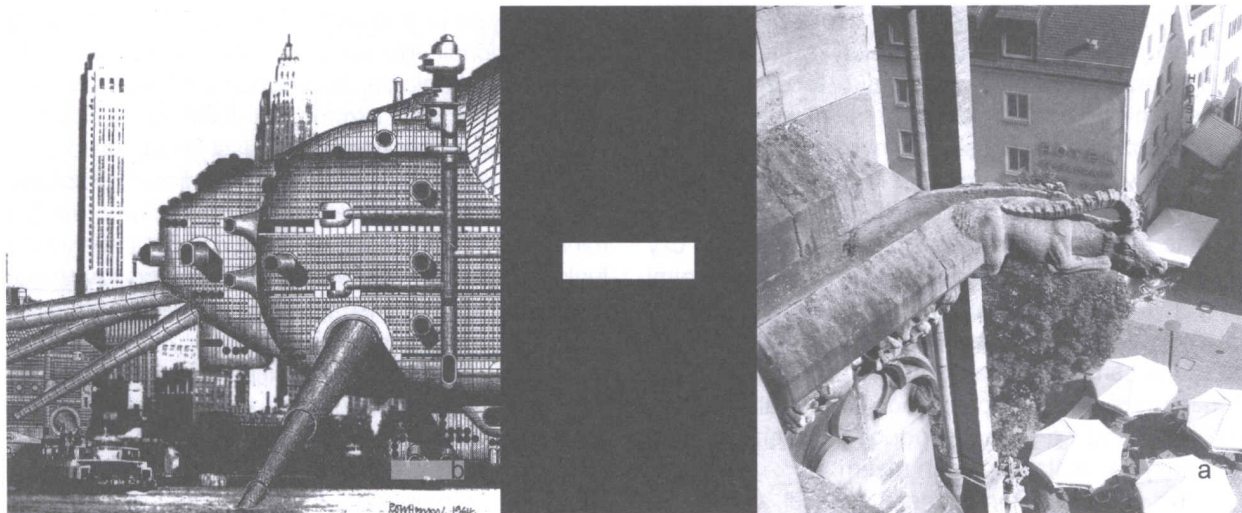
Teoretycznie można przypuszczać, że te wykoszone znaki razem z tłem, trawnikiem, tworzą razem fizyczną część architektury. Co jest w tym przypadku architektonicznym detalem? Czy jest nim przejście (granica) między naturalnie wyrosniętą, ostro zakończoną łąką do przystrzyżonego krótko, o jednej wysokości murawy trawnika?

[a] Rzygacz Ulmer Muenster – copyright Florian Holzhauser

http://farm1.staticflickr.com/195/509522133_18358175a7_b.jpg, 12 czerwca 2012

[b] Walking city – Archigram, 1964, ilustracja Ron Herron

<http://lagraphicdesign.files.wordpress.com/2009/11/archigramw.gif>, 12 czerwca 2012

Być może architektoniczny detal tak jak architektura w swoim całokształcie nie jest fizycznym obiektem, ale raczej pewnego rodzaju emocjonalnym przywiązaniem, zmysłowością [5].

Tak więc detal ma uzasadnienie bytu nie tylko w kontekście funkcjonalnego szczegółu całości. Istnienie lub też nieistnienie detalu oznacza konieczność subiektywnego wypowiedzenia danej osoby. Na osiedlu podmiejskim, w którym wszystkie budynki wydają się na pierwszy rzutu oka identycznie, przy dokładniejszych analizach budynków można jednak zauważać różnice. Czy to flaga, która wisi z okna,

czy antena satelitarna albo nowa otynkowana lub stara popękana fasada. Każdy z tych małych detali posiada swoje funkcje, tak jak rynna. Większość ludzi nie zauważy ich przeznaczenia. Każdy z tych detali przekazuje nam pewną opowieść, przywiązanie narodowe, techniczne zainteresowanie, dobrobyt albo biedę. Detal to pewien sposób komunikacji. To jest wgląd w terażniejszość i przyszłość, w stare i nowe. Tak więc historyczne starogreckie kolumny jak również rzygacze miały komunikacyjną funkcję. Każdy Detal spełnia rolę jako obiektywny (funkcyjny) lub subiektywny (komunikatywny) szczegół w całości.

PRZYPISY

[1] <http://de.wikipedia.org/wiki/Ästhetik>.

[2] Academy Editions / Academy Group Ltd. , *Archigram – Ein Archigram Program 1961–74*. Londyn 1994, s. 362–367.

[3] *Ibidem*.

[4] *Ibidem*, s. 367

[5] http://de.wikipedia.org/wiki/Immanuel_Kant.